

Yayınlayan: Ankara Üniversitesi KASAUM
Adres: Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Cebeci 06590 Ankara

Fe Dergi: Feminist Eleştiri 12, Sayı 1
Erişim bilgileri, makale sunumu ve ayrıntılar için:
<http://cins.ankara.edu.tr/>

Eşcinsel İlişkilerde Partner Şiddeti: Sosyal Destek ve İçselleştirilmiş Homofobi Bakımından Değerlendirilmesi
Gizem Gülmez

Çevrimiçi yayına başlama tarihi: 1 Haziran 2020

Yazı Gönderim Tarihi: 08.10.2019
Yazı Kabul Tarihi: 07.05.2020

Bu makaleyi alıntılar için: Gizem Gülmez, “Eşcinsel İlişkilerde Partner Şiddeti: Sosyal Destek ve İçselleştirilmiş Homofobi Bakımından Değerlendirilmesi,” *Fe Dergi* 12, no. 1 (2020), 96-112.

URL: http://cins.ankara.edu.tr/23_8.pdf

Bu eser akademik faaliyetlerde ve referans verilerek kullanılabilir. Hiçbir şekilde izin alınmaksızın çoğaltılamaz.

Eşcinsel İlişkilerde Partner Şiddeti: Sosyal Destek ve İçselleştirilmiş Homofobi Bakımından Değerlendirilmesi

Gizem Gülmez*

Bu çalışmada, Türkiye’de lezbiyen, gey, biseksüel (LGB) yetişkin örnekleminde yakın partner şiddeti konusu incelemiş, gey ve lezbiyen partnerler arasında ortaya çıkan şiddet türleri ve yaygınlığı, yönelim bakımından fark olup olmadığı, içselleştirilmiş homofobi ile partner şiddeti arasındaki ilişki ve sosyal destek düzeyi ile partner şiddeti arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırmanın katılımcuları; 105 lezbiyen (%32,51), 148 gey (%45,82) ve 70 biseksüel (%21,67) olmak üzere 323 yetişkinden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama yöntemi olarak, “Demografik Bilgi Formu”, “Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Gözden Geçirilmiş Formu (ÇBASDÖ)”, “İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği” ve “Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği (ÇÇYÖ)” kullanılmıştır. Toplanan veriler SPSS (21.0) ile analiz edilmiştir. Katılımcıların cinsel yönelimlerine göre partner şiddetine maruz kalmalarına ilişkin dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Ancak geylelerin cinsel şiddet yaygınlığı ortalamaları, lezbiyenlerin ortalamalarından anlamlı şekilde yüksek bulunurken; geylelerin içselleştirilmiş homofobi ortalamaları da lezbiyenlerin ortalamalarından anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Ayrıca lezbiyenlerin uzlaşma yaygınlığı ortalamaları, geylelerin ortalamalarından anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Partner şiddetine maruz kalanların algılanan sosyal destek ortalamaları, kalmayanların ortalamalarından anlamlı şekilde düşüktür. Algılanan aile sosyal desteği azaldıkça psikolojik, fiziksel ve cinsel şiddet yaygınlığı artmaktadır. Aynı zamanda algılanan sosyal destek azaldıkça içselleştirilmiş homofobi artmaktadır. Cinsel yönelimi açık olanların içselleştirilmiş homofobi ortalamaları, cinsel yönelimi açık olmayanların ortalamalarından anlamlı şekilde düşük bulunmuştur. Aynı zamanda cinsel yönelimi açık olanların algılanan sosyal destek ortalamaları, cinsel yönelimi açık olmayanların ortalamalarından anlamlı şekilde yüksektir. Partner şiddeti karşısında yardım alanların aile sosyal desteği ortalamaları almayanların ortalamalarından anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Partner/flört şiddeti, LGB, Cinsel Yönelim, Sosyal Destek, İçselleştirilmiş Homofobi

Intimate Partner Violence In Homosexual Relationships: The Evaluation In Terms Of Social Support And Internalized Homophobia

The present study examined the issue of intimate partner violence in LGB’s in Turkey. Research focused on the prevalence and the types of violence that occur among gay and lesbian partners, the relationships between internalized homophobia and intimate partner violence and the relationships between social support and intimate partner violence. The research participants comprised of 323 adult LGBs inclusive of 105 lesbians (%32,51), 148 gays (%45,82) and 70 bisexuals (%21,67). In the research, “Demographic Information Form”, “Multidimensional Scale of Perceived Social Support”, “The Revised Conflict Tactics Scales” and “Internalized Homophobia Scale” have been used as data collection tools. The collected data were analyzed with SPSS. Results suggested that there are no significant differences between participants’ exposure to intimate partner violence according to their sexual orientation. However, the average of sexual violence among gays was significantly higher than the average of lesbians and bisexuals. Also the average of internalized homophobia prevalence among gays was significantly higher than the average among lesbians. It was also found that, the average of prevalence of reconciliation of lesbians was significantly higher than the average among gays. The average of perceived social among those subjected to partner violence is significantly lower than the average among those who are not. Psychological, physical and sexual violence prevalence increases as perceived family social support diminishes. Internalized homophobia also increases as perceived social

* Klinik Psikolog, gizem_gulmez@yahoo.com, www.gizemgulmez.com, <https://orcid.org/0000-0002-4451-1991>, Yazı Gönderim Tarihi: 08.10.2019, Yazı Kabul Tarihi: 07.05.2020

support decreases. There are no significant differences between help-seeking and sexual orientation could be found.

Keywords: intimate partner violence, LGB, sexual orientation, social support, internalized homophobia

Giriş

Bir Şiddet Temsil Alanı Olarak Romantik İlişkiler

Dünya savaşlarının sonrasında, 1960'lerden 1970'lerin sonuna kadar olan süreçte etkin olan ikinci dalga feminizm; şiddete bakış açısına bir cinsiyetlilik hali kazandırarak, başta evlilik olmak üzere, ilişkilerdeki şiddeti ve cinsiyet rollerini tartışmaya açmış; sosyal çalışmacıların çalışma konularından biri de aile-içi şiddet olmuştur (Schilit ve ark., 1991). Partner/flört şiddetinin pek çok tanımı yapılmış olsa da flört edilen kişi, partner ya da eski eş tarafından güç ve kontrol sağlamak amacıyla, baskı kuran, zorlayan ve diğerlerinden izole eden her türlü davranışla fiziksel, cinsel, psikolojik ya da duygusal saldırganlığa maruz kalma şeklinde özetlenebilir (National Coalition of Anti-Violence Programs, 2008; National Institute of Justice, 2000). Dolayısıyla partner şiddetine dair bir inceleme, yalnızca fiziksel şiddet özelinde değil, psikolojik, cinsel şiddet de kapsayacak nitelikte olmalıdır. Ne var ki fiziksel ve cinsel şiddetin tespiti, bedensel bütünlüğe bir saldırı oluşu nedeniyle daha kolay olabilirken; ruhsal bütünlüğe, öz değerlere saldırı ya da kişide korku uyandıran, birlikte olunan kişiye bağımlılığı arttıran, sosyal olarak izole eden sözel eylemler olarak ifade edilebilecek psikolojik şiddetin tespiti, daha örtük şekillerde tezahür edebilmesi bakımından daha zor olabilmektedir (Hanley & O'Neill, 1997; Smith & Donnelly, 2001). Bu şiddet türü, fiziksel bir yaralanmayı içermeyen fakat maruz bırakıldığı kişinin psikolojik olarak yaralanmasına neden olabilecek; aşağılanma, küçümsenme, kısıtlanma, duygusal ihtiyaçların tutarsız bir şekilde karşılanması, tehdit edilme, suçlu hissettirilme, sevilen ya da önemsenen şeylerin zarar görmesinden endişe duyulmasının sağlanması gibi davranışları kapsamaktadır (Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, 2016). Cinsel şiddetse kişinin rızası dışında riskli bir cinsel eyleme zorlanmasıyla olabileceği gibi her türlü cinsel saldırı, fiziksel ve sözlü taciz şeklinde ortaya çıkabilmektedir (Miller ve ark., 2007). Bütün bu şiddet türlerinin birey üzerindeki etkileri, kısa vadede fiziksel yaralanma şeklinde görülebileceği gibi; daha uzun vadede psikolojik ve fizyolojik rahatsızlıklar gibi kişinin hayatını ve işlevselliğini etkileyen biçimlerle de görülebilir (Page & İnce, 2008).

Eşcinsel İlişkilerde Partner Şiddeti ve Yaygınlığı

1960'ların sonlarına doğru gelişip, 1970'li yıllar boyunca etkisini gösteren ikinci dalga feminizm, cinsiyet ve toplumsal cinsiyeti kavramsallaştıran feminist patriyarka kuramıyla partner şiddetini tartışmaya açmış; ancak 1980'li yılların toplumsal hareketlerinin zenginliğiyle şiddet, sadece bir heteroseksüel "kadın sorunu" olmaktan çıkarak perspektifini genişletmiştir (Yarar, 2015). İkinci dalga feminizmin; erkeği şiddeti üreten iktidar, kadını da şiddet kurbanı olarak tanımlamasına gelen eleştirilerle derinlik kazanan toplumsal cinsiyet tartışmaları ve çalışmalar neticesinde, kadınlık ve erkeklik hallerinin tek tip olmadığı, aynı atanmış cinsiyetten ilişkilerde de iktidar ilişkisinin kurulduğu ortaya çıkmıştır (Renzetti, 1988, 1996; Yarar, 2015).

Yapılan araştırmalar, LGBTIQ+ (Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans, İnterseks, Queer ve diğer cinsel yönelim ve kimlikler) bireyler arasında da partner şiddetinin yaygınlığına dikkat çekmektedir (Bradley ve ark., 2002; Renzetti, 1988, 1996; Balsam, 2001; Miller ve ark., 2000; Turrel, 2000). Nowinski ve Bowen'ın (2012) partner şiddetiyle ilgili yaptığı meta-analiz çalışmasına göre; geylek (erkek eşcinseller) için partner şiddetinin hayat boyu yaygınlığı %27-33'ken lezbiyenler için %32-39 oranındadır. Spesifik olarak, lezbiyenlerde partner şiddetini inceleyen araştırmalardan edinilen bulgulara göre, lezbiyenlerin %41-68'i hayatları boyunca en azından bir kez partner şiddetine maruz kalmaktadır (National Coalition of Anti-Violence Program, 2002). Lezbiyenlerde fiziksel şiddete göre daha yaygın olarak görülen sözel şiddet (Lie & Gentlewarrier, 1991; Renzetti, 1988, 1992); daha çok partnerin işi, duygusal bağımlılık, ev işleri paylaşımı, cinsel aktiviteler ve alkol/madde kullanımı konusundaki tartışmalar esnasında ortaya çıkmaktadır (Johnson & Ferraro, 2000). Bu durum elbette, lezbiyenler arasında fiziksel şiddetin deneyimlenmediği anlamına gelmemektedir. Lezbiyenlerde fiziksel şiddet, daha çok güç dengesizliği ve otonomi konularında ortaya çıkmaktadır (Johnson & Ferraro, 2000; Schilit ve ark., 1991; Renzetti, 1988). Şiddet türlerinin oranına bakıldığında, fiziksel şiddetin kabaca her 3 eşcinsel çiftten 1'inde, cinsel şiddetinse her 10 çiftten 1'inde görüldüğü söylenebilir (Turell, 2000). Öte yandan, psikolojik şiddeti

araştıran pek çok çalışma %80'in üzerinde bu şiddet türüne maruz kalındığını ortaya koymaktadır (Lie & Gentlewarrior, 1991; Lockhart ve ark., 1994; Turell, 2000).

Homofobi, İçselleştirilmiş Homofobi ve Heteroseksizm

1960'larda, ilk olarak, eşcinsellere yönelik korku, iğrenme, öfke, kaçınma, rahatsızlık gibi irrasyonel ve duygusal tepkiler olarak tanımlanan *homofobi*; eşcinsel ilişkilerdeki partner şiddetinin incelemesinde gerekli olan, heteroseksüel ilişkilerdekinden farklı bir dinamik olarak karşımıza çıkmaktadır (Fone, 2001). Ne var ki bu irrasyonel tepkinin ortaya çıkması, sürdürülmesi, beslenmesi ve örgütlenmesini anlamlandırma bütüncül bir bakış gerekmektedir. Zira ayrımcılık ve ötekileştirmeye ilintili homofobi, toplumsal ve politik bileşenlerle desteklenmektedir (Bolat, 2016). Bu noktada "heteroseksizm" kavramından da bahsetmek elzemdir. Romantik ve cinsel duyguların ikili cinsiyet kurgusu üzerinden yalnızca "diğer cinse" yönelik olması koşuluyla kabul gördüğü değerler sistemini ifade eden heteroseksizm, heteroseksüelliği yegâne kabul edip, heteroseksüel olmayan her kimlik, davranış ve tutumu gayrimeşru, anormal görerek homofobiyi doğurur (Herek, 1986; Başar, 2013). Heteroseksizmin dayattığı bu kurallar ve değerler bütünüyse "heteronormativite" olarak adlandırılır (Yalçınoğlu, 2013).

Foucault'ya (1984) göre, cinselliği ve bedeni tanımlayarak biyoiktidar politikaları çerçevesinde terbiye eden iktidar, bu yolda tıp, biyoloji, psikoloji gibi pek çok disiplini özneyi yaratmada kullanır. İktidarın belirlediği norm, yine iktidarın kurum ve kuruluşlarıyla dayatılarak toplumsal yaşam üzerine odaklanır (Foucault, 2011). Heteroseksüel ailelerin kutsandığı heteronormatif patriyarkal sistemin biyoiktidar politikaları çerçevesinde LGBTİQ+'ların karşılaştıkları sorunlar; insan hakları ihlalleri olarak alabileceğimiz büyük bir çatı altında yok sayılma, ayrımcılık, marjinalleştirilme, aşağılanma gibi pek çok kategoride ele alınabilir. Örneğin, ABD'de eşcinsellerle gerçekleştirilen bir araştırmanın sonuçlarına göre; eşcinsellerin %40'ı hayatlarında en az bir kez ayrımcılığa maruz kaldığını belirtirken, geylelerin %46'sı, lezbiyenlerin de %20'si cinsel yönelimleri nedeniyle şiddet gördüğünü belirtmiştir (Gross ve ark., 1988). Bu oranlara rağmen, homonegativizm sonucu ortaya çıkan nefret suçuna maruz bırakılan eşcinseller, maruz bırakıldıkları şiddet eylemi karşısında ikincil bir travma yaşayacakları, cinsel yönelimlerinin istemedikleri kişilere açık edileceği endişeleriyle yardım arama davranışı gösterememektedir (Herek ve ark., 2002; Renzetti, 1992; Turrell, 2000). Oysa nefret suçuna maruz bırakılanların büyük kısmını eşcinseller ve biseksüeller oluşturmaktadır (Herek ve ark., 2002). Üstelik cinsiyet kimliği ve cinsel yönelimi nedeniyle herhangi bir şiddet türüne maruz bırakılanlar, herhangi bir nedenle şiddete maruz bırakılanlara göre daha çok örselenmektedir (Herek, 1996). "Türkiye'de Gerçekleşen Homofobi ve Transfobi Temelli Nefret Suçları Raporu"na göre, cinsel kimliği ve yönelimi nedeniyle herhangi bir şiddet türüne maruz bırakılan 275 LGBTİQ bireyden, 158'i başvurunun işe yaramayacağına inanma, 84'ü ihtiyaç duymama, 71'i polis tarafından ayrımcılığa uğrayabileceği, 70'i polis tarafından aileye veya medyaya ifşa olabileceği sebepleriyle yaşadıkları şiddeti polise bildirmemişlerdir (Kaos GL, 2015). Sıklıkla kolluk kuvvetleri ve sosyal servis çalışanları tarafından homofobik davranış ve uygulamalara maruz bırakıldıkları düşünüldüğünde, bu tutumlarında hiç de haksız değildirler (Merrill & Wolfe, 2000). Bu homofobi araştırmalarının ortaya koyduğu sonuçlar düşünüldüğünde, eşcinsellerde partner şiddetinin araştırılmasında homofobi kavramı es geçilemeyecek kadar önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Girshick'e (2002) göre, eşcinseller için bir partnerle ilişki içerisinde olmak, aynı zamanda LGBTİQ+ topluluğuyla da bir ilişki içerisinde olmanın en kolay yollarından biridir. Bu durum, şiddet içeren ilişkilerden çıkmayı, partnerle paylaşılan homofobik olmayan sosyal çevreyi kaybetme korkusuyla daha da zorlaştırmaktadır. Pepper ve Sand'in 2015 yılında lezbiyen partnerlerle yaptıkları araştırmanın sonuçları da bu bilgiyi destekler niteliktedir. Bu ve benzeri pek çok araştırmanın sonucunda, heteronormatif toplumun eşcinsellere yönelttiği önyargı ve homonegatif tutumların eşcinseller tarafından içselleştirilmesi olarak tanımlayabileceğimiz "içselleştirilmiş homofobi" (Yalçınoğlu, 2013) ve partner şiddeti arasında önemli bir ilişki olduğu saptanmıştır (Bartholomew ve ark., 2008; Balsam & Szymanski, 2005). Heteroseksist toplum içerisine doğan eşcinseller, heteronormatif kuralları içselleştirerek, kendi eşcinselliklerine ve diğer eşcinsellere yönelik olumsuz tutumlara sahip olabilir, bunun sonucu olarak da sosyal destekten önemli ölçüde mahrum olabilirler (Herek ve ark., 1997). Çünkü içselleştirilmiş homofobi; diğer eşcinsellerle ilişkilene, kendi cinsel yönelimine ilişkin çatışma duygusu, açılma ve LGB toplulukları içinde algılanan destek ile negatif bir ilişki içerisindedir (Herek ve ark., 1997; Szymanski ve ark., 2001). Dolayısıyla içselleştirilmiş homofobinin varlığı; yalnızlık, depresyon, kendine zarar verici davranışlar gibi zorlantılı durumları da beraberinde getirirken (Renzetti, 1997; Szymanski ve ark., 2001), partner şiddetine maruz bırakılan kişinin yaşadığı şiddeti paylaşmasının ve yardım aramasının önünde bir engel

oluşturmaktadır (Bornstein ve ark., 2006). Aynı zamanda, içselleştirilmiş homofobinin doğurduğu olumsuz kendilik algısı, eşcinsel ötekiye yani partnere yansıtılması sonucu şiddet faili yaratması bakımından da partner şiddetinde belirleyici bir öğedir (Balsam, 2001). Kısaca, içselleştirilmiş homofobi, şiddetin ortaya çıkması ve sürdürülmesinde önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sosyal Destek ve Aile

Aile; kültürel, toplumsal, ekonomik pratik ve ideolojilerle olan ilişkiseliliğiyle; devletin ve hükümetlerin politikalarıyla şekillendirdiği, sınıf, etnisite, ırk ve toplumsal cinsiyet dinamikleri üzerinden farklı biçimlerde deneyimlenen politik bir birim olarak ele alınabilir (Fineman, 1995; Zengin, 2016). Bu durumda ailenin işlevlerinden biri de heteroseksüelliği norm sayarak, yeniden üretme ve yüceltmeyken; devlet de “makbul aile” kavramıyla bu normu desteklemektedir (Zengin, 2016). Bu bilgilerden hareketle, içinde yaşadığımız heteronormatif toplumun sürekli “kutsanan” bir birimi olan heteroseksüel ailenin, Lasch’in (1976) belirttiği gibi “acımasız dünyada bir sığınak” olabilmesi; bireyin arzularının ve bedeninin üretilmesi, düzenlenmesi, terbiye edilmesiyle mümkün kılınırken, bunu yapamadığı durumlarda şiddetin beslediği ve uygulandığı bir alana dönüşmektedir (Zengin, 2016). Martin ve Hetrick’in (1988) yaptığı araştırmanın bulgularına göre aile ilişkileri, LGBTİQ+ bireyler açısından en sorunlu ikinci alan olarak saptanmıştır. İlk önce cinsel yönelim nedeniyle yaşanan sosyal izolasyon olmasına karşın, bu sosyal izolasyonun ortaya çıkışında ailenin yarattığı zorluklar önemli bir rol oynamaktadır. Öyle ki, pek çok LGBTİQ+ birey cinsel yönelimlerinin farkında olmasına rağmen, ailelerinin sebep olacağı mağduriyet ve reddetme kaçınma amacıyla yetişkinliğe kadar eşcinsel ilişki yaşamaktadır (D’Augelli ve ark., 1998). Türkiye’de 2875 kişinin katılımıyla gerçekleştirilen, “Türkiye’de LGBTİQ+ Bireylerin Sosyal ve Ekonomik Sorunları Araştırması”nın sonuçlarına göre de ailelerinden en az bir kişiye cinsel yönelimlerini/cinsiyet kimliklerini açıklamış olan LGBTİQ+’lerin oranı %38,5; cinsel yönelimleri ve/veya cinsiyet kimlikleri dolayısıyla ailelerinden herhangi bir olumsuz tepki almayanların oranı %22,2’ye; aile mensuplarından şiddet görenlerin oranı %6,6, ölüm tehdidi alanların oranı %3,2; evden atılanların oranı %2,8 olarak bulunmuştur (Yılmaz & Göçmen, 2015). Yurt dışındaki çalışmalar incelediğinde de durum bundan pek de farklı değildir. Oysa literatürü incelediğimizde; ailenin sosyal desteğinin olmaması, şiddet uygulayan partnerin, diğeri üzerinde hakimiyet kurma ve kontrol davranışlarını besleyici, şiddete zemin hazırlayıcı bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır (McKenry ve ark., 2006).

Bu araştırma kapsamında, partner şiddeti meselesi Türkiyeli eşcinseller açısından da incelenirken; literatürdeki mevcut bilgiler de göz önünde bulundurulduğunda, içselleştirilmiş homofobiyle sosyal destek arasında ters bir orantı, şiddete maruz kalma ve maruz bırakma açısından ise doğru orantı görüleceği; sosyal destek düzeyiyle şiddete maruz kalma ve uygulama arasında ters bir orantı görüleceği; içselleştirilmiş homofobiyle şiddete maruz kalma ve bırakma arasında doğru bir orantı görülürken, geylerde içselleştirilmiş homofobi ve partner şiddetinin lezbiyenlere göre daha yüksek bir oranda görüleceği beklenmektedir.

Yöntem

Katılımcılar

Araştırma eşcinsellerin cinsel yönelimlerine ve özel hayatlarına ilişkin gizlilikleri konusunda kaygı yaşamalarının önüne geçilmesi bakımından internet üzerinden anket yoluyla gerçekleştirilirken, yalnızca aktif internet kullanıcısı eşcinsellere ulaşılabilmiştir. Araştırmanın katılımcılarını, 2017 yılı itibarıyla rastgele seçilmiş 18 yaşından büyük olan 323 Türkiyeli eşcinsel ve biseksüel yetişkin oluşturmaktadır. 105 lezbiyen (%32.51), 148 gey (% 45.82) ve 70 biseksüel (% 21.67) katılımcıyla yürütülen araştırmanın katılımcılarının yaş ortalaması 25.40 (SS=4.889)’tır. Lezbiyenlerin yaş ortalaması 25.10 (SS=4.661), geylerin yaş ortalaması 26.22 (SS= 5.251), biseksüellerinki ise 24.10 (SS=4.090) şeklindedir.

Veri Toplama Araçları

1. Demografik Bilgi Formu

Formun ilk kısmında; araştırmacının kimliği, iletişim bilgisi, araştırmanın amacı, ortalama uygulama süresi, katılımcıdan beklentiler ve katılımcıların hakları yer almaktadır. Formun ikinci kısmındaysa “yaş”, “cinsel yönelim”, “partner şiddetine uğrama”, “partner şiddeti karşısında yardım alma” ile ilgili sorular yer almaktadır.

2. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Gözden Geçirilmiş Formu (ÇBASDÖ)

Zimet ve arkadaşları (1988) tarafından; aile, arkadaş ve özel bir insan olmak üzere üç ayrı kaynaktan görülen sosyal desteği belirleyebilmek amacıyla geliştirilmiş “Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Gözden Geçirilmiş Formu”, 2001 yılında Eker, Arkar ve Yıldız tarafından test edilirken, ölçeğin Cronbach Alfa değerleri 0.80 ile 0.95 arasında bulunarak, yeterli iç tutarlılığa sahip olduğu saptanmıştır. 12 sorudan oluşan ölçek, 7 aralıklı Likert skalasıyla katılımcıyı değerlendirirken, alt ölçeklerinin toplam puanlarının yüksekliğine göre sosyal desteğin yüksekliğini saptamaktadır (Eker ve ark., 2001).

3. Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği (ÇÇYÖ)

Straus ve arkadaşları tarafından 1972 yılında geliştirilip, 1996 yılında yeniden gözden geçirilen “Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği”, flört şiddeti ve şiddetin verdiği zararı tespit etmeyi amaçlamaktadır. 78 maddeden oluşan ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması, 624 üniversite öğrencisi katılımcıyla gerçekleştirilmiş, “Kendall W Analizi”, Alt-Üst Grup Ortalamaları, Test-Tekrar Test yöntemi, Cronbach Alfa Analizi ve Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu yöntemleri kullanılarak alınan uzman görüşlerinin de sonunda flört şiddetini tespit etmede geçerli ve güvenilir veri sunduğu saptanmıştır (Aba & Kulakaç, 2016).

4. İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği (İHÖ)

Herek ve arkadaşları tarafından 1997 yılında eşcinsellerin cinsel yönelimlerine dair rahatsızlık düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilen “İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği”nin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Gençöz ve Yüksel (2006) tarafından 132 katılımcıyla gerçekleştirilerek yeterli iç tutarlılığa sahip olduğu bulgulanmıştır. Orijinali 9 maddeden oluşan ölçeğin Türkçe formuna yapılan görüşmeler sonucunda bir madde daha eklenmiştir (Yalçınoğlu & Önal, 2014). 5’li Likert tipi skala ile değerlendiren ölçeğin sorularından herhangi birine “Katılıyorum” ya da “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde cevap verenlerin içselleştirilmiş homofobi düzeyleri yüksek olarak saptanmaktadır.

Uygulama

Çalışmaya veri toplama işlemi, Okan Üniversitesi’nden “Etik Kurul Onay Belgesi” alınmasının ardından, “Survey Monkey” üzerinden oluşturulan online anketle gerçekleştirilmiş olup, e-posta ve sosyal medya yollarıyla dağıtılmış gönüllü katılımlarına dair onayları alınmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler, *Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paket Programı (SPSS) 21.0* kullanılarak analiz edilmiştir. Çok boyutlu algılanan sosyal destek, çatışmaların çözümüne yaklaşım ve içselleştirilmiş homofobi düzeylerine ilişkin ortalamaların karşılaştırılması amacıyla *bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi, Tukey post-hoc testi, Kruskal-Wallis Testi ve Mann Whitney U Testi* kullanılmıştır. Bu değişkenler arasındaki ilişkilerin çözümlenmesi amacıyla *Spearman korelasyon analizi* yürütülmüştür. İstatistiksel analizler öncesinde puanların normal dağılım gösterip göstermediği histogram, artık değerlerin normallik grafiği, saçılma diyagramı matrisi ve ayrıca Kurtosis ve Skewness değerlerinin -1 ve +1 aralığında olup olmadığı incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda puanların normal dağılım göstermediği, ancak bazı bağımsız değişkenlere göre normal dağılım gösterdiği gözlenmiştir. Bu nedenle de ölçeklerden alınan puanların bağımsız değişkenlere göre normal dağılım gösterdiği durumlarda bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi yürütülmüş, normal dağılım göstermediği durumlarda ise Kruskal-Wallis Testi ve Mann Whitney U Testi yürütülmüştür. Puanlar normal dağılım göstermediğinden aralarındaki ilişkilerin belirlenmesinde Spearman korelasyon analizi yürütülmüştür. Normal dağılımın bozulmasına yol açan uç değerlerin belirlenmesi amacıyla yürütülen Mahalanobis Uzaklık Testi sonucunda uç değerler veri setinden çıkartıldığında puanların Kurtosis ve Skewness değerlerinin -1 ve +1 aralığında kalmadığı görüldüğünden veri setinden hiçbir veri çıkartılmadan analizler yürütülmüştür. Sonuç olarak, regresyon analizinin yapılması için gereken normallik ve doğrusallık varsayımları doğrulanmadığından regresyon analizine yer verilmemiştir.

Bulgular

Katılımcıların cinsel yönelimlerine göre partner şiddeti açısından farklılaşıp farklılaşmadıklarını görmek üzere *Ki-Kare analizi* yapılmıştır. Buna göre; partner şiddetine uğrama, partner şiddeti karşısında yardım alma, partner şiddeti karşısında polis/adli yardım alma, partner şiddeti karşısında aileden yardım alma, partner şiddeti

karşısında arkadaşlardan yardım alma, partner şiddeti karşısında STK'lardan yardım alma ve partner şiddeti karşısında psikolojik destek alma açısından katılımcıların cinsel yönelimlerine göre anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur.

Tablo 1. Cinsel Yönelime Göre İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Alınan Ortalamalar, Standart Sapmalar, Kruskal-Wallis Testi ve Mann Whitney U Testi Bulguları

	Cinsel Yönelim	N	ORT	SS	χ^2	p	z
İçselleştirilmiş Homofobi	Lezbiyen	105	15.43	5.859	8.380	.015*	Gey > Lezbiyen
	Gey	148	16.84	6.475			z=-2.237; p=.025
	Biseksüel	70	15.03	5.693			Gey > Biseksüel
	Toplam	323	15.99	6.149			z=-2.526; p=.012

*p<.05

Tablo 1'de katılımcıların cinsel yönelimlerine göre İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve normal dağılım göstermeyen örnekleme uygun Kruskal-Wallis Testi ve Mann Whitney U Testi bulguları verilmiştir.

Katılımcıların cinsel yönelimlerine göre İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı fark bulunmuştur [$\chi^2(2)=8.380$; p<.05]. Farkın kaynağının tespit edilmesi amacıyla yürütülen Mann Whitney U testi sonucunda, geylerin içselleştirilmiş homofobi ortalamaları (=16.84) lezbiyenlerin ortalamalarından (=15.44) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur [z=-2.237; p=.025]. Aynı şekilde geylerin içselleştirilmiş homofobi ortalamaları (=16.84) biseksüellerin ortalamalarından (=15.03) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur [z=-2.526; p=.012]. Diğer ortalamalar arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 2. Katılımcıların Cinsel Yönelimlerinin Herhangi Biri Tarafından Bilinip Bilinmemesine Göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinden Aldıkları Ortalama Puanlar, Standart Sapmalar ve Mann Whitney U Testi Bulguları

Cinsel yönelimini bilen var mı?			N	ORT	SS	z	p
Aile Sosyal Desteği	Sosyal	Evet	309	15.60	6.847	-.021	.984
		Hayır	14	15.50	5.317		
Özel Bir İnsan Sosyal Desteği	Sosyal	Evet	309	18.82	8.014	-2.113	.035*
		Hayır	14	13.93	8.580		
Arkadaş Desteği	Sosyal	Evet	309	22.87	5.692	-4.169	.000*
		Hayır	14	15.29	6.170		
Algılanan Destek	Sosyal	Evet	309	57.28	14.332	-2.980	.003*
		Hayır	14	44.71	14.767		

*p<.05

Tablo 2'de katılımcıların cinsel yönelimlerinin herhangi biri tarafından bilinip bilinmemesine göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nden aldıkları ortalamalar, standart sapmalar ve normal dağılım göstermeyen örnekleme uygun Mann Whitney U Testi bulguları verilmiştir.

Katılımcıların cinsel yönelimlerinin herhangi biri tarafından bilip bilinmemesine göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği “*Özel Bir İnsan Sosyal Desteği*” ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur [$z=-2.113$; $p<.05$]. Cinsel yönelimleri herhangi biri tarafından bilinenlerin özel bir insan sosyal desteği ortalamaları (=18.82) bilinmeyenlerin ortalamalarından (=13.93) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsel yönelimlerinin herhangi biri tarafından bilip bilinmemesine göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği “*Arkadaş Sosyal Desteği*” ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur [$z=-4.169$; $p<.05$]. Cinsel yönelimleri herhangi biri tarafından bilinenlerin arkadaş sosyal desteği ortalamaları (=22.87) bilinmeyenlerin ortalamalarından (=15.29) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsel yönelimlerinin herhangi biri tarafından bilip bilinmemesine göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği’nden aldıkları toplam puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur [$z=-2.980$; $p<.05$]. Cinsel yönelimleri herhangi biri tarafından bilinenlerin algılanan sosyal destek ortalamaları (=57.28) bilinmeyenlerin ortalamalarından (=44.71) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Tablo 3. Katılımcıların Partner Şiddeti Karşısında Yardım Alıp Almamalarına Göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinden Aldıkları Ortalama Puanlar, Standart Sapmalar ve t-testi Bulguları

Partner şiddeti karşısında yardım aldı mı?	N	ORT	SS	t	p	
Aile Sosyal Desteği	Evet	51	15.92	6.965	2.325	.0
	Hayır	79	13.30	5.777		.2*
Özel Bir İnsan Sosyal Desteği	Evet	51	19.20	7.854	2.095	.0
	Hayır	79	16.33	7.464		.38*
Arkadaş Sosyal Desteği	Evet	51	22.94	4.747	.835	.4
	Hayır	79	22.14	5.701		.05
Algılanan Sosyal Destek	Evet	51	58.06	13.128	2.785	.0
	Hayır	79	51.77	12.194		.06*

* $p<.05$

Tablo 3’te katılımcıların partner şiddeti karşısında yardım alıp almamalarına göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği’nden aldıkları ortalamalar, standart sapmalar ve bağımsız örneklem t-testi bulguları verilmiştir.

Katılımcıların partner şiddeti karşısında yardım alıp almamalarına göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği “*Aile Sosyal Desteği*” ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur [$t=2.325$; $p<.05$]. Partner şiddeti karşısında yardım alanların aile sosyal desteği ortalamaları (=15.92) almayanların ortalamalarından (=13.30) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların partner şiddeti karşısında yardım alıp almamalarına göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği “*Özel Bir İnsan Sosyal Desteği*” ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur [$t=2.095$; $p<.05$]. Partner şiddeti karşısında yardım alanların özel bir insan sosyal desteği ortalamaları (=19.20) almayanların ortalamalarından (=16.33) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların partner şiddeti karşısında yardım alıp almamalarına göre Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği’nden aldıkları toplam puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur [$t=2.785$; $p<.05$].

Partner şiddeti karşısında yardım alanların algılanan sosyal destek ortalamaları (=58.06) almayanların ortalamalarından (=51.77) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Tablo 4. Cinsel Yönelimin Bilinmesine Göre İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Alınan Ortalamalar, Standart Sapmalar ve t-testi Bulguları

İçselleştirilmiş Homofobi	N	ORT	SS	t	p	
Cinsel yönelimi anne biliyor mu?	Evet	112	14.20	4.376	-3.904	.000*
	Hayır	211	16.94	6.725		
Cinsel yönelimi baba biliyor mu?	Evet	59	14.29	4.605	-2.369	.018*
	Hayır	264	16.37	6.389		
Cinsel yönelimi kardeşler biliyor mu?	Evet	137	15.04	4.857	-2.411	.016*
	Hayır	186	16.69	6.877		
Cinsel yönelimi akrabalar biliyor mu?	Evet	93	14.45	4.756	-2.893	.004*
	Hayır	230	16.61	6.537		
Cinsel yönelimi yakın arkadaşlar biliyor mu?	Evet	281	15.31	5.190	-5.367	.000*
	Hayır	42	20.55	9.410		
Cinsel yönelimi arkadaş çevresi biliyor mu?	Evet	233	14.67	4.765	-6.613	.000*
	Hayır	90	19.41	7.824		
Cinsel yönelimi iş/okul çevresi biliyor mu?	Evet	143	14.21	4.097	-4.797	.000*
	Hayır	180	17.41	7.082		
Cinsel yönelimini bilen var mı?	Evet	309	15.53	5.418	-3.552	.000*
	Hayır	14	26.07	11.256		

*p<.05

Tablo 4'te cinsel yönelimin bilinmesine göre İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği'nden alınan ortalamalar, standart sapmalar ve t-testi bulguları verilmiştir.

Katılımcıların cinsel yönelimlerinin anneleri tarafından bilinip bilinmemesine göre İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı fark bulunmuştur [t=-3.904; p<.05]. Cinsel yönelimleri anneleri tarafından bilinmeyenlerin içselleştirilmiş homofobi ortalamaları (=16.94) bilinenlerin ortalamalarından (=14.20) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsel yönelimlerinin babaları tarafından bilinip bilinmemesine göre İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı fark bulunmuştur [t=-2.369; p<.05]. Cinsel yönelimleri babaları tarafından bilinmeyenlerin içselleştirilmiş homofobi ortalamaları (=16.37) bilinenlerin ortalamalarından (=14.29) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsel yönelimlerinin kardeşleri tarafından bilinip bilinmemesine göre İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı fark bulunmuştur [t=-2.411; p<.05]. Cinsel yönelimleri kardeşleri tarafından bilinmeyenlerin içselleştirilmiş homofobi ortalamaları (=16.69) bilinenlerin ortalamalarından (=15.04) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsel yönelimlerinin akrabaları tarafından bilinip bilinmemesine göre İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı fark bulunmuştur [$t=-2.893$; $p<.05$]. Cinsel yönelimleri akrabaları tarafından bilinmeyenlerin içselleştirilmiş homofobi ortalamaları (=16.61) bilinenlerin ortalamalarından (=14.45) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsel yönelimlerinin yakın arkadaşları tarafından bilinip bilinmemesine göre İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı fark bulunmuştur [$t=-5.367$; $p<.05$]. Cinsel yönelimleri yakın arkadaşları tarafından bilinmeyenlerin içselleştirilmiş homofobi ortalamaları (=20.55) bilinenlerin ortalamalarından (=15.31) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsel yönelimlerinin arkadaş çevresi tarafından bilinip bilinmemesine göre İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı fark bulunmuştur [$t=-6.613$; $p<.05$]. Cinsel yönelimleri arkadaş çevresi tarafından bilinmeyenlerin içselleştirilmiş homofobi ortalamaları (=19.41) bilinenlerin ortalamalarından (=14.67) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsel yönelimlerinin iş/okul çevresi tarafından bilinip bilinmemesine göre İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı fark bulunmuştur [$t=-4.797$; $p<.05$]. Cinsel yönelimleri iş / okul çevresi tarafından bilinmeyenlerin içselleştirilmiş homofobi ortalamaları (=17.41) bilinenlerin ortalamalarından (=14.21) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsel yönelimlerinin herhangi biri tarafından bilinip bilinmemesine göre İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı fark bulunmuştur [$t=-3.552$; $p<.05$]. Cinsel yönelimleri herhangi biri tarafından bilinmeyenlerin içselleştirilmiş homofobi ortalamaları (=26.07) bilinenlerin ortalamalarından (=15.53) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Tablo 5. Katılımcıların Ölçeklerden Aldıkları Puanlar Arasındaki Spearman Korelasyon Matrisi

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Aile SD	-								
2. Özel Bir İnsan SD	.207**	-							
3. Arkadaş SD	.293**	.177**	-						
4. Algılanan SD	.690**	.746**	.578**	-					
5. Uzlaşma	-.054	.346**	-.065	.159**	-				
6. Psikolojik Şiddet	-.175**	-.039	-.127*	-.124*	.309**	-			
7. Fiziksel Şiddet	-.172**	-.084	-.163**	-.171**	.070	.599**	-		
8. Cinsel Şiddet	-.221**	-.058	-.151**	-.178**	.081	.362**	.297**	-	
9. Yaralanma	-.174**	-.051	-.106	-.129*	.029	.454**	.548**	.244**	-
10. İçselleştirilmiş Homofobi	-.121*	-.196**	-.150**	-.225**	-.067	.086	.079	.220**	.069

* $p<.05$
** $p<.01$

Tablo 5'te katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanlar arasındaki Spearman korelasyon bulguları verilmiştir.

Katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği "Aile Sosyal Desteği" alt ölçeğinden aldıkları puanlarla Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği "Psikolojik Şiddet Yaygınlığı" alt ölçeğinden aldıkları puanlar arasında negatif yöne anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-.175$; $p<.01$). Algılanan aile sosyal desteği azaldıkça psikolojik şiddet yaygınlığı artmaktadır.

Katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği "Aile Sosyal Desteği" alt ölçeğinden aldıkları puanlarla Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği "Fiziksel Şiddet Yaygınlığı" alt ölçeğinden aldıkları puanlar arasında negatif yöne anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-.172$; $p<.01$). Algılanan aile sosyal desteği azaldıkça fiziksel şiddet yaygınlığı artmaktadır.

Katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği "Aile Sosyal Desteği" alt ölçeğinden aldıkları puanlarla Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği "Cinsel Şiddet Yaygınlığı" alt ölçeğinden aldıkları puanlar arasında negatif yöne anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-.221$; $p<.01$). Algılanan aile sosyal desteği azaldıkça cinsel şiddet yaygınlığı artmaktadır.

Katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği "Aile Sosyal Desteği" alt ölçeğinden aldıkları puanlarla Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği "Yaralanma Yaygınlığı" alt ölçeğinden aldıkları puanlar arasında negatif yöne anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-.174$; $p<.01$). Algılanan aile sosyal desteği azaldıkça yaralanma yaygınlığı artmaktadır.

Katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği "Aile Sosyal Desteği" alt ölçeğinden aldıkları puanlarla İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında negatif yöne anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-.121$; $p<.05$). Algılanan aile sosyal desteği azaldıkça içselleştirilmiş homofobi artmaktadır.

Katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nden aldıkları toplam puanlar ile Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği "Uzlaşma Yaygınlığı" alt ölçeğinden aldıkları puanlar arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.159$; $p<.01$). Algılanan sosyal destek arttıkça uzlaşma yaygınlığı artmaktadır.

Katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nden aldıkları toplam puanlar ile Çatışmaları Çözümüne Yaklaşım Ölçeği "Psikolojik Şiddet Yaygınlığı" alt ölçeğinden aldıkları puanlar arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-.124$; $p<.05$). Algılanan sosyal destek azaldıkça psikolojik şiddet yaygınlığı artmaktadır.

Katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nden aldıkları toplam puanlar ile Çatışmaları Çözümüne Yaklaşım Ölçeği "Fiziksel Şiddet Yaygınlığı" alt ölçeğinden aldıkları puanlar arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-.171$; $p<.01$). Algılanan sosyal destek azaldıkça fiziksel şiddet yaygınlığı artmaktadır.

Katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nden aldıkları toplam puanlar ile Çatışmaları Çözümüne Yaklaşım Ölçeği "Cinsel Şiddet Yaygınlığı" alt ölçeğinden aldıkları puanlar arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-.178$; $p<.01$). Algılanan sosyal destek azaldıkça cinsel şiddet yaygınlığı artmaktadır.

Katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nden aldıkları toplam puanlar ile İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği'nden aldıkları puanlar arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-.225$; $p<.01$). Algılanan sosyal destek azaldıkça içselleştirilmiş homofobi artmaktadır.

Katılımcıların Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği "Cinsel Şiddet Yaygınlığı" alt ölçeğinden aldıkları puanlarla İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği'nden aldıkları puanlar arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.220$; $p<.01$). Cinsel şiddet yaygınlığı arttıkça içselleştirilmiş homofobi artmaktadır.

Tablo 6. Cinsel Yönelime Göre Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeğinin Saldırganlık ve Maruz Kalma Formlarından Alınan Ortalama Puanlar, Standart Sapmalar, Kruskal-Wallis Testi ve Mann Whitney U Testi Bulguları

	Cinsel Yönelim	N	ORT	SS	χ^2	p	z
Uzlaşmaya Çalışma Yaygınlığı	Lezbiyen	105	5.31	1.515	9.510	.009*	Lezbiyen > Gey z=-2.932; p=.003
	Gey	148	4.84	1.764			
	Biseksüel	70	5.29	1.342			
	Toplam	323	5.09	1.612			
Uzlaşma İstenme	Lezbiyen	105	5.00	1.611	5.867	.053	
	Gey	148	4.53	1.875			

	Biseksüel	70	5.01	1.440		
Yaygınlığı	Toplam	323	4.79	1.716		
Psikolojik	Lezbiyen	105	3.16	1.902		
Şiddet	Gey	148	2.82	2.087	2.352	.309
Uygulama	Biseksüel	70	2.99	1.945		
Yaygınlığı	Toplam	323	2.97	1.997		
Psikolojik	Lezbiyen	105	3.32	2.204		
Şiddete	Gey	148	3.04	2.228		
Maruz	Biseksüel	70	3.13	2.021	.909	.635
Kalma	Toplam	323	3.15	2.174		
Yaygınlığı						
Fiziksel	Lezbiyen	105	1.33	2.417		
Şiddet	Gey	148	1.22	2.236	.853	.653
Uygulama	Biseksüel	70	.97	1.865		
Yaygınlığı	Toplam	323	1.20	2.221		
Fiziksel	Lezbiyen	105	1.80	2.998		
Şiddete	Gey	148	1.54	2.759		
Maruz	Biseksüel	70	1.16	2.288	1.880	.391
Kalma	Toplam	323	1.54	2.748		
Yaygınlığı						
Cinsel	Lezbiyen	105	.38	1.050		
Şiddet	Gey	148	.97	1.253	24.624	.000*
Uygulama	Biseksüel	70	.54	.928		
Yaygınlığı	Toplam	323	.68	1.153		
Cinsel	Lezbiyen	105	.78	1.493		
Şiddete	Gey	148	1.41	1.595		
Maruz	Biseksüel	70	1.09	1.126	19.052	.000*
Kalma	Toplam	323	1.14	1.493		
Yaygınlığı						
	Lezbiyen	105	.33	.947		
Yaralama	Gey	148	.23	.720	3.754	.153
Yaygınlığı	Biseksüel	70	.10	.302		
	Toplam	323	.24	.744		
	Lezbiyen	105	.29	.948		
Yaralanma	Gey	148	.26	.671	3.525	.172
Yaygınlığı	Biseksüel	70	.10	.302		
	Toplam	323	.23	.721		

*p<.05

Tablo 6’da katılımcıların cinsel yönelimlerine göre Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği’nin Saldırganlık ve Maruz Kalma formlarından aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar, normal dağılım göstermeyen örnekleme uygun Kruskal Wallis-Testi ve Mann Whintey U Testi bulguları verilmiştir.

Katılımcıların cinsel yönelimlerine göre Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği Saldırganlık Formu “Uzlaşmaya Çalışma Yaygınlığı” alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı fark bulunmuştur [$\chi^2(2)=9.510$; $p<.05$]. Farkın kaynağının tespit edilmesi amacıyla yürütülen Mann Whintey U Testi sonucunda, lezbiyenlerin uzlaşmaya çalışma yaygınlığı ortalamaları ($\bar{x}=5.31$) geylelerin ortalamalarından ($\bar{x}=4.84$) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur [$z=-2.932$; $p=.003$].

Katılımcıların cinsel yönelimlerine göre Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği Saldırganlık Formu “Cinsel Şiddet Uygulama Yaygınlığı” alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı fark bulunmuştur [$\chi^2(2)=24.624$; $p<.05$]. Farkın kaynağının tespit edilmesi amacıyla yürütülen Mann Whintey U Testi sonucunda, geylelerin cinsel şiddet uygulama yaygınlığı ortalamaları ($\bar{x}=.97$) lezbiyenlerin ortalamalarından

($\bar{x}=38$) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur [$z=-4.810$; $p=.000$]. Aynı şekilde geylerin cinsel şiddet uygulama yaygınlığı ortalamaları ($\bar{x}=97$) biseksüellerin ortalamalarından ($\bar{x}=54$) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur [$z=-2.548$; $p=.011$].

Katılımcıların cinsel yönelimlerine göre Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği Maruz Kalma Formu “Cinsel Şiddete Maruz Kalma Yaygınlığı” alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı fark bulunmuştur [$\chi^2(2)=19.052$; $p<.05$]. Farkın kaynağının tespit edilmesi amacıyla yürütülen Mann Whintey U Testi sonucunda, geylerin cinsel şiddete maruz kalma ortalamaları ($\bar{x}=1.41$) lezbiyenlerin ortalamalarından ($\bar{x}=78$) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur [$z=-4.252$; $p=.000$]. Biseksüellerin cinsel şiddete maruz kalma ortalamaları ($\bar{x}=1.09$) lezbiyenlerin ortalamalarından ($\bar{x}=78$) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur [$z=-2.947$; $p=.000$].

Tartışma

Şiddete maruz bırakılan LGBTİQ+’lar için kaynaklara ulaşımın daha zor oluşuyla yaşadıkları şiddet deneyimi görmezden gelinmekte ya da en iyi ihtimalle minimize edilmektedir. Üstelik yardım aramada heteroseksüel kadımlarla benzer zorluklarla karşılaşmalar da homonegativizme maruz kalmaları, ayırıcı bir etmen olarak görülmektedir (Cruz, 2003). Lezbiyenlerle yapılan araştırmaların sonuçları, bu kişilerin yönelimlerinin ifşa olacağı, ayrımcılığa uğrayacakları, anlaşılacakları korkularıyla şiddet karşısında yardım arama davranışı gösteremediklerini ortaya koymaktadır (Robson, 1992). Aynı zamanda eşcinsel toplulukla yoğun özdeşleşme yaşayan geyler, şiddete maruz bırakılırsalar da geyleye yönelik toplumsal algının olumsuz yönde etkileceği düşüncesiyle şiddeti ifşa edememekte, yardım arama yollarına gidememektedir (Letellier, 1994). Çalışmalar, şiddete maruz bırakılan geylerin arkadaş ya da aile gibi resmi olmayan kişilerden yardım istediklerini göstermektedir (Merrill & Wolfe, 2000). Resmî kurumlar arasındaysa LGBTİQ+ kuruluşlar bir yardım kaynağı olarak görülmektedir. Renzetti’nin 1992 yılında lezbiyenlerle yaptığı çalışmanın bulgularına göre; katılımcıların %69’u arkadaşlarını, %58’i danışmanları, %35’i akrabalarını şiddet karşısında yardım aramada önemli birer kaynak olarak görürken; yalnızca küçük bir kısmı polisi, dini danışmanları, acil yardım hatlarını ve sığınma evlerini kaynak olarak görmektedir. Yardım bulma konusunda en kötü kaynaklarınsa polis, sağlık çalışanları ve adli hizmet sunanlar olduğunu bildirmişlerdir. Bu çalışmada cinsel yönelimlere göre partner şiddeti karşısında polis/adli, arkadaş, aile, sivil toplum kuruluşları ve psikolojik yardım arama arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır. Elbette yardım aranan kurum ya da kişiler arasında anlamlı bir fark olmaması, literatür açısından anlamlıdır. Literatürle uyumlu şekilde, Türkiyeli LGB’ler de heteroseksist bir toplumda yaşayan kişiler olarak, uygun servislerin olmaması ve başka pek çok nedenden şiddet karşısında yardım alamamaktadır.

Pek çok çalışmanın sonucu sosyal desteğin varlığı ve cinsel yönelimin açık olmasının birbirleriyle ilişkili olduğu kadar, partner şiddetinde de koruyucu bir faktör olduğunu göstermektedir (Cruz & Firestone, 1998; Shilo & Savaya, 2011). Bu çalışmada da algılanan aile ve arkadaş sosyal desteği azaldıkça psikolojik, cinsel ve fiziksel şiddet yaygınlığının arttığı bulgulanmıştır. Bu bilgiyi destekleyen başka bir veriye; şiddet faili partnerin, şiddete maruz bırakılan partnerin cinsel yönelimini diğerlerine söyleme tehdidiyle heteroseksüel ilişkilerden çok daha yüksek bir oranda izolasyona maruz bırakmasına zemin hazırlaması olarak görülebilir (Brown, 2008). Yine aile ve arkadaş sosyal desteğine sahip olmak, kendini kabulle pozitif bir ilişki içerisinde olması bakımından önem taşırken, dışsal bir stres faktörü olan homonegativizm ile baş etmede kritik bir öneme sahip olması bakımından da elzemdir (Shilo & Savaya, 2011; Vincke & Van-Heeringen, 2004). Bu çalışmada da cinsel yönelimi anneleri, babaları, kardeşleri, akrabaları, yakın arkadaşları, arkadaş çevresi, iş/okul çevresi ve herhangi biri tarafından bilinmeyenlerin içselleştirilmiş homofobi düzeyleri, bilinenlere göre anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Cinsel yönelimleri açık olanların algıladıkları sosyal destek düzeyi ise cinsel yönelimi açık olmayanlardan anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Üstelik sosyal desteğin daha yüksek düzeyde oluşu, beklendiği gibi yardım arama davranışını da arttıran bir faktör olarak öne çıkmıştır. Aile sosyal desteğiyle; fiziksel, psikolojik, cinsel şiddet, yaralanma ve içselleştirilmiş homofobi arasında negatif bir korelasyonun görülmüş olması da bu hipotezi desteklemektedir. Kısacası; sosyal destek arttıkça şiddet türleri ve içselleştirilmiş homofobide azalma görülmektedir.

Turrell’in 2000 yılında yaptığı çalışmanın bulgularına göre kabaca 3 eşcinselden 1’i fiziksel şiddete, 10 eşcinselden 1’i cinsel şiddete partnerleri tarafından maruz bırakılmaktadır. Psikolojik şiddeti ölçen pek çok araştırmanın ortalamasına göreyse, eşcinsellerin %80’den fazlası psikolojik şiddeti deneyimlemektedir (Lie & Gentlewarrior, 1991; Lie ve ark., 1991; Lockhart ve ark., 1994; Turell, 2000). Bu çalışmada, beklendiği üzere, gey partnerler arası şiddet türlerinden cinsel şiddet hem uygulama hem de maruz bırakılma bakımından

lezbiyenlere göre daha yüksek bir oranda saptanmıştır. Aynı zamanda lezbiyenlerin uzlaşma yaygınlığı, geylere kıyasla anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Uzlaşma ve cinsel şiddete dair bu farklılığı, toplumsal cinsiyet beklentileri ve bu beklentilerin içselleştirilerek cinsiyetin performe edilmesi üzerinden açıklamak mümkün olsa da fiziksel ve psikolojik şiddet açısından böyle bir fark bulunmayışı nedeniyle kısmen yetersiz kalmaktadır. Kay ve Jeffries'e (2010) göre, geylerin heteronormatif erkeklere daha çok maruz kalışıyla oluşan baskı, gey partnerler arasında neredeyse misillemeye varan bir şiddetin çıkışına zemin hazırlamaktadır. Zira eşcinseller; büyüme, cinsel yönelimin fark edilişi, açılma ve kendini kabullenme süreçlerinde maruz kalınan homofobinin yüküyle ilişkiyi deneyimlemektedirler. Eşcinsellere yönelik negatif tutumların içselleştirilmesi, içselleştirilmiş homofobiyi doğururken, şiddete maruz bırakılan partnerin şiddeti deyim yerindeyse "mübah" görerek, çözüm aramamasına neden olmaktadır (Cruz & Firestone, 1998; Letellier, 1994). Bununla beraber, araştırmalar şiddet uygulayan partnerin de içselleştirilmiş homofobisinin yüksek olduğunu vurgulamaktadır (Byrne, 1996). Kendi eşcinselliğine dair negatif tutumunu partnerine yansıtarak şiddetin faili olabilmektedirler (Byrne, 1996; Cruz & Firestone, 1998). Bu durum, geylerde hem cinsel şiddet uygulama hem de maruz kalmanın anlamlı derecede yüksek ve birbirine oldukça yakın oranlarda bulgulanmasını açıklarken, aynı zamanda cinsel şiddet yaygınlığı arttıkça içselleştirilmiş homofobinin arttığının bulgulanmış olmasını da desteklemektedir. Literatür pek çok çalışmayla içselleştirilmiş homofobi ve partner şiddeti arasındaki doğru orantıyı ortaya koymaktadır (Edwards & Sylaska, 2013; Pepper & Sand, 2015).

Cinsiyetçilik ve homofobi ilişkisini inceleyen kimi araştırmaların sonuçları, bireylerin kendi cinsiyetlerinden olan eşcinsellere karşı daha olumsuz tutumlar sergilediklerini göstermiştir (Lock & Kleis, 1995; Whitley, 1987). Atanmış cinsiyet özelindeyse erkeklerin kadınlara kıyasla erkek eşcinsellere yönelik daha olumsuz tavır sergiledikleri saptanmıştır (Whitley & Kite, 1995). Yurtiçi çalışmalar da bu bilgiyle uyumludur (Duyan & Duyan, 2005; Göregenli & Erel, 2005; Sakallı & Uğurlu, 2001). Bu durumu "erkeklik" kavramıyla açıklamak mümkündür. Olumlanan ve yüceltilen hegemonik erkekliğin değerlerini ve rollerini benimsemekte daha büyük bir baskı hisseden erkekler için geyler, kendi erkekliklerini tehdit eden kimseler olarak görülmektedir (Herek, 1986; Kite, 1984; Oliver & Hyde, 1993). Zira Connell'in (1987) kavramsallaştırdığı "hegemonik erkeklik", sadece kadınları değil, çeşitli erkeklikleri bastırarak tek tip erkekliği dayatmaktadır. Üstelik belirsiz ve değişken sınırlara sahip erkeklik, sürekli performe edilerek iktidarını korumalıdır (Sancar, 2013). Bu bağlamda erkeklikler hiyerarşik bir ilişki içerisindedir (Connell, 1987). Eşcinsel erkeklere ve diğer azınlık grubu erkeklere yönelik çalışmalar, farklı erkekliklerin hiyerarşisini de tartışmaya açmıştır. Bu çalışmada da geylerin içselleştirilmiş homofobi düzeylerinin lezbiyenlere ve biseksüellere göre anlamlı şekilde yüksek bulunmuş olması, eşcinsel erkeklerin de hegemonik erkekliğin baskısı altında oluşuyla açıklanabilir. Zira "kutsal erkekliğe" zeval getiren geyler, maruz bırakıldıkları erkeklikle çatışma içinde olabilir. Erkekliklerin bu sürekli çatışmalı haline rağmen, eşcinsel erkeklerin de hâkim cinsiyet rollerini performe ettiği ölçüde erkeklik ayrıcalıklarına sahiptirler (Hacısoftaoğlu & Bulgu, 2015). Ne de olsa heteroseksizm, iktidarını somut öznelerce sürdürmektedir (Foucault, 2011). Zira kendini daha maskülen olarak tanımlayan eşcinseller, daha yüksek oranda şiddet failliği göstermektedir (Burke & Follingstad, 1999). Çalışmada gey partnerler arası şiddet türlerinden cinsel şiddetin hem uygulama hem de maruz kalma bakımından lezbiyenlere göre daha yüksek ve lezbiyenlerin uzlaşma yaygınlığının da geylere kıyasla daha yüksek oranda bulgulanmasını yine bu fenomenlerle açıklamak mümkün görünmektedir. Ayrıca geyler arasındaki cinsel şiddet, çatışan erkekliklerin birbiri üzerinde bir iktidar kurma çabası olarak da görülebilir.

Kaynakça

- Balsam, K. F. (2001). *Nowhere to hide: Lesbian battering, homophobia, and minority stress*. In E. Kaschak (Ed.) *Intimate betrayal: Intimate partner abuse in lesbian relationships*. 25–37. New York: Haworth Press.
- Balsam, K. F., Szymanski, D. M. (2005). Relationship quality and domestic violence in women's same-sex relationships: The role of minority stress. *Psychology of Women Quarterly*, 29, 258–269.
- Bartholomew, K., Regan, K. V., White, M.A., & Oram, D. (2008). Patterns of abuse in male same-sex relationships. *Violence and Victims*, 23, 617–636.
- Başar, K. (2013). *Homofobi*. Bilgilendirme Dosyası – 10 “Eşcinsellik”. Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği. 61-63.
- Bradley, F., Smith, M., Long, J., O’Dowd, T. (2002). Reported frequency of domestic violence: Cross sectional survey of women attending general practice. *BMJ*, 324, 271-274.
- Brown, C. (2008). Gender-Role Implications on Same-Sex Intimate Partner Abuse. *J Fam Vol* 23:457–462.
- Bolat, D. (2016). Zorunlu heteroseksüellik ve türkiye muhalefet alanı üzerine bir tartışma. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*. Cilt 71, No. 4, 2016, ss. 1091 – 1117.
- Byrne, D. (1996). *Clinical models for the treatment of gay male perpetrators of domestic violence*. In C. M. Renzetti, & C. H. Miley (Eds.) *Violence in gay and lesbian domestic partnerships* (ss. 107–116). New York: Harrington Park Press.
- Burke, L. K., & Follingstad, D. R. (1999). Violence in lesbian and gay relationships: Theory, prevalence, and correlational factors. *Clinical Psychology Review*, 19, 487–512.
- Connell, R. W. (1987). *Gender and power: society, the person, and sexual politics*. Stanford: Stanford University Press.
- Cruz, J. M., Firestone, J. M. (1998). Exploring violence and abuse in gay male relationships. *Violence and Victims*, 13, 159–173.
- Cruz, M.J. (2003). ‘Why doesn’t he just leave?’ Gay male domestic violence and the reasons victims stay. *Journal of Men’s Studies*, 11(3), 309–323.
- D’Augelli, A. R., Hershberger, S. L., Pilkington, N. W. (1998). Lesbian, gay, and bisexual youth and their families: Disclosure of sexual orientation and its consequences. *American Journal of Orthopsychiatry*, 68(3), 361-371.
- Duyan, V., Duyan, G. (2005). Turkish social work students’ attitudes toward sexuality. *Sex Roles*, 52(9/10), 697-706.
- Edwards, K. M., & Sylaska, K. M. (2013). The perpetration of intimate partner violence among LGBTQ college youth: The role of minority stress. *Journal of Youth and Adolescence*, 42, 1721–1731.
- Fineman, M. (1995). *The neutered mother; the sexual family and other twentieth century tragedies*. New York: Routledge.

- Fone, B. (2001). Homophobia: a history. Picador Foshee, V., Bauman, K., Linder, F., Rice, J. & Wilcher, R. (2007). Typologies of adolescent dating violence identifying typologies of Adolescent Dating Violence Perpetration. *Journal of Interpersonal Violence*, 22(5), 498-519.
- Foucault, M. (1984). *Cinselliğin Tarihi*. İstanbul: Afa Yayınları.
- Foucault, M. (2011). *Özne ve iktidar- seçme yazılar 2. 3. Basım*, Işık Ergüden & Osman Akınhay (çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Girshick, L. B. (2002). *Woman to woman sexual violence: Does she call it rape?* Boston: Northeastern University Press.
- Gross, L., Aurand, S. K. ve Addressa, R. (1988). *Violence and discrimination against lesbian and gay people in Philadelphia and the Commonwealth of Pennsylvania*. Philadelphia: Philadelphia Lesbian and Gay Task Force.
- Göregenli, M., Erel, G. (2005). Üniversite öğrencilerinin homofobi, sosyal üstünlük yönelimi, otoriterlik ve adil dünya inancına yönelik tutumlar.
- Hacısoftaoğlu, İ., Bulgu, N. (2015). Yedi dağın ötesindeki çocuklar: güreşte erkeklik ve şiddet. *Şiddetin cinsiyetli yüzleri*. 114-117. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Hanley, M. J., O'Neill, P. (1997). Violence and commitment a study of dating couples. *Journal of Interpersonal Violence*, 12(5), 685-703.
- Herek G. M., Cogan J. C., Gillis J. R. (2002). Victim experiences in hate crimes based on sexual orientation. *Journal of Social Issues*. Vol. 58 (2), 319-339.
- Herek, G. M. (1986). The social psychology of homophobia: toward a practical theory. *Review of Law and Social Change*. 14:923-934.
- Herek G.M., Cogan J.C., Gillis JR, Glunt E. K. (1997). Correlates of internalized homophobia in a community sample of lesbians and gay men. *Journal of the Gay and Lesbian Medical Association*. 2, 17-25.
- Johnson, M. P., Ferraro, K. J. (2000). Research on domestic violence in the 1990's: Making distinctions. *Journal of Marriage and the Family*, 62(4), 948-963.
- Kaos GL (2015). *2014 yılında Türkiye'de gerçekleşen homofobi veya transfobi temelli nefret suçları raporu*. Erişim Tarihi: 10.04.2018, <http://www.kaosgldernegi.org/yayindetay.php?id=123>
- Kay, M., Jeffries, S. (2010). Homophobia, heteronormativity and hegemonic masculinity: male same-sex intimate violence from the perspective of brisbane service providers. *Psychiatry, Psychology and Law*. Vol. 17, No. 3, August 2010, 412-423.
- Letellier, P. (1994). Gay and bisexual male domestic violence victimization: Challenges to feminist theory and to violence. *Violence and Victims*, 9, 95-106.
- Lie, G. Y., Gentlewarrier, S. (1991). Intimate violence in lesbian relationships: Discussion of survey findings and practice implications. *Journal of Social Service Research*, 15(1/2), 41-59.
- Lockhart, L. L., White, B. W., Causby, V., & Isaac, A. (1994). Letting out the secret: Violence in lesbian relationships. *Journal of Interpersonal Violence*, 9, 469-492.

- Lock, J., Kleis, B. (1995). Origins of homophobia in males. *American Journal of Psychotherapy*, 52(4), 425-436.
- Martin, A. D., Hetrick, E. S. (1988). The stigmatization of the gay and lesbian adolescent. *Journal of Homosexuality*, 15(1/2), 163-183.
- Mckenry, P., Serovich, J., Mason, T., & Mosack, K. (2006). Perpetration of gay and lesbian partner violence: A disempowerment perspective. *Journal of Family Violence*, 21, 233-243.
- Merrill, G. S., Wolfe, V. A. (2000). Battered gay men: An exploration of abuse, help seeking, and why they stay. *Journal of Homosexuality*, 39(2), 1-30.
- Miller, A. J., Bobner, R. F., Zarski, J. J. (2000). Sexual identity development: A base for work with same-sex couple partner abuse. *Contemporary Family Therapy*, 22, 189-201.
- Miller, E., Decker, M., Reed, E., Raj, A., Hathaway, J. & Silverman, J. (2007). Male partner pregnancy-promoting behaviors and adolescent partner violence: findings from a qualitative study with adolescent females. *Ambulatory Pediatrics*, 7(5), 360-366.
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı. (2016). *Erkeklerin şiddetine karşı dur! yaşamı değiştir!* Erişim tarihi: 30 Nisan 2018. <https://www.morcati.org.tr>
- National Coalition of Anti-Violence Programs. (2002). *Lesbian, gay, bisexual, and transgender domestic violence in 2002*. New York: Author.
- Nowinski, S. N., Bowen, E. (2012). Partner violence against heterosexual and gay men: Prevalence and correlates. *Aggression and Violent Behavior*, 17, 36-52.
- National Coalition of Anti-Violence Programs (2008). National report on lesbian, gay, bisexual, and transgender domestic violence. Retrieved November 8, 2008.
- National Institute of Justice (2000). *Extent, nature, and consequences of intimate partner violence. Research Report*, U.S.
- Page, A. Z., İnce, M. (2008). Aile içi şiddet konusunda bir derleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 11 (22), 81-94.
- Pepper, B. I., Sand, S. (2015). Internalized Homophobia and Intimate Partner Violence in Young Adult Women's Same-Sex Relationships. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 24:656-673.
- Renzetti, C. M. (1988). Violence in lesbian relationships: a preliminary analysis of causal factors. *Journal of Interpersonal Violence*, 3(4), 381-399.
- Renzetti, C. (1992). *Violent betrayal: Partner abuse in lesbian relationships*. Newbury Park, CA: Sage.
- Renzetti, C. M. (1996). *The poverty of services for battered lesbians*. In C. M. Renzetti, & C. H. Miley (Eds.) *Violence in gay and lesbian domestic partnerships*. 61-68. New York: Harrington Park Press.
- Ristock J. (2002). No more secrets: violence in lesbian relationships. London: Routledge. Robson, R. (1992). *Lesbian (out) law*. S. 157-167
- Sakallı, N., & Uğurlu, O. (2001). Effects of social contact with homosexuals on heterosexual Turkish university students' attitudes towards homosexuality. *Journal of Homosexuality*, 42(1), 53-61.
- Sancar, S. (2013a). *Erkeklik: İmkânsız iktidar*. (3. Baskı). İstanbul: Metis.

- Schilit, R., Lie, G. Y., Bush, J., Montagne, M. & Reyes, L. (1991). Intergenerational transmission of violence in lesbian relationships. *AFFILIA Journal of Women and Social Work*, 6(1), 72-78.
- Shilo, G., Savayah, R. (2011). Effects of family and friend support on LGB youths' mental health and sexual orientation milestones. *Family Relations* 60 (July 2011). 318-330.
- Smith, D. M., Donnelly, J. (2001). Adolescent dating violence: A multi-systemic approach of enhancing awareness in educators, parents, and society. *Journal of Prevention & Intervention in the Community*, 21(1), 53-64.
- Szymanski, D. M., Chung, Y. B. ve Balsam, K. (2001). Psychosocial correlates of internalized homophobia in lesbians. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 34, 27-38.
- Turrell, S. C. (2000). A descriptive analysis of same-gender relationship violence for a diverse sample. *Journal of Family Violence*, 15(3), 281-293.
- Vincke, J., Van-Heeringen, K. (2004). Summer holiday camps for gay and lesbian young adults: An evaluation of their impact on social support and mental well-being. *Journal of Homosexuality*, 47, 33-46.
- Whitley, B. E. (1987). The relationship of sex-role orientation to heterosexuals' attitudes toward homosexuals. *Sex Roles*, 17(1/2), 103-113.
- Whitley, B. E., Kite, M. E. (1995). Sex differences in attitudes toward homosexuality: A comment on Oliver and Hyde (1993). *Psychological Bulletin*, 117(1), 146-154.
- Zengin, A. (2015). Sevginin ölüm dünyası: aile, arkadaşlık, trans kadın cenazeleri. *Kültür ve Siyasette Feminist Yaklaşımlar*, (ss.26).
- Yalçinoğlu, N. (2013). *Escinsel ve biseksüel erkeklerin psiko-sosyal sorunları ve bunları etkileyen faktörlerin incelenmesi*. İstanbul Tıp Fakültesi Ana Bilim Dalı. İstanbul. Yayınlanmamış uzmanlık tezi.
- Yarar, B. (2015). "Yakın ilişki içinde şiddet"i feminist bakışla yeniden düşünmek. *Şiddetin cinsiyetli yüzleri*. (ss.13-51). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Yılmaz, V., Göçmen, İ. (2015). Türkiye'de lezbiyen, gey, biseksüel ve trans (LGBT) bireylerin sosyal ve ekonomik sorunları araştırmasının özet sonuçları. Cilt IV, Sayı 6, 94-101, Türkiye Politika ve Araştırma Merkezi (Research Turkey), Londra: Research Turkey (<http://researchturkey.org/9142>)